

פרשת בהעלותך

תלונה אוף דה רקורד

מי לא שמע על הרשל'ה? מסתבר שלמרות שכולם שמעו על הרשל'ה, את המעשה הבא רובכם לא שמעתם; להרשל'ה היה תפקיד מיוחד במינו: לשמח את רבי ברוך ממעז'בוז. כנראה שבאחד הימים הגזים הרשל'ה בשנינותו והרבי פנה אליו כשהוא נאנח: "הרשל'ה הרשל'ה, מה תעשה בבואך לפני בית דין של מעלה? חושב הינך ששם אפשר לספר בדיחה ולחמוק מעונש."?

הרשל'ה לא הרהר לשנייה טרם שענה: "וכי מה חושב הרבי? אף אם נניח שיפסקו לי גיהנום - אין לי כל כוונה ללכת מרצוני, ובפרט כשאינני מכיר את הדרך... אלא מה? יתנו לי מלאך שתפקידו להובילני לשם. ובכן, מכאן אני מסודר. אספר לו בדיחות, אעשה לו חיקויים, אדאג לכך שהוא יצחק עד שלא יהיה מסוגל לעמוד על רגליו. בסוף יתיאשו ממני והכל יסתדר," סיים בתרועת ניצחון.

"אהה," הפטיר האדמו"ר, "כך הינך סבור? ומה יהיה כשיתנו לך מלאך שאינו שומע...!?"

פסוק הדורש הבנה מיוחדת מופיע בפרשתנו: "ויהי העם כמתאוננים רע באוזני ד' וישמע ד' ויחר אפו ותבער במ אש ד' ותאכל בקצה המחנה" (יא, י). יש להתבונן בשלוש נקודות יוצאות דופן בפסוק.

א. מדוע נקטה התורה לשון "כמתאוננים" - כביכול התאוננו, ולא שהתאוננו בפועל.

ב. איך מתאוננים רע באוזני ד', כלום יש ערוץ תקשורת חסוי המיועד לאוזניו בלבד שם ניתן להגיש תלונה? ולמה לא פנו למשה ואהרן להתלונן, כדרכם בכל שאר הפעמים.

ג. דרך העולם, שאם פונים לאדם מסוים ומתלוננים באוזניו, הריהו שומע את התלונה. אם כן מדוע הדגישה התורה: "וישמע ד'?" בוודאי שהוא שומע אף כשלא פונים אליו ואף כשלא טורחים לבטא זאת בשפתיים.

כדי לבאר כל זאת ניגע מעט בדברי המפרשים השונים שהסבירו יסוד חשוב בפסוק זה: ע ם ע ם ישראל עלו ממצרים מגוון גרים מאומות שונות, בפי חז"ל מכונים אנשים אלו "ערב רב," ספיחים אלו שנלוו לעם ישראל בצאתם ממצרים התגיירו בעיקר בשל כבוד שמים שנגלה לעיניהם בעשרת המכות ובשינוי כל מערכות הטבע. אך כנראה שלא חפצו באמת לקבל את עול מלכותו יתברך עליהם והם נמשכו בעיקר אחרי הסמלים החיצוניים של היהדות ולא אחר התוכן.

מרורות רבים וצרות רוחניות, שגררו גם עונש גשמי, גרמו גרים אלו לאבותינו במדבר; הם שעשו את העגל, הם שניסו את ד' יתברך פעם אחר פעם ובחנהו. זאת דרשו חז"ל מכך שלפעמים מופיע בתורה הכינוי "עמי" [המיוחד לעם ישראל ומובא בהקשר חיובי], ופעמים מופיע הכינוי "העם", "עמך" [אלו ה"ערב רב.].

גם כאן היו "העם" - "ערב רב," "כמתאוננים." פירוש: הם קיימו את המצוות, אבל טרחו בכל הזדמנות להתמרמר בלבם פנימה על ד' ותורתו, חיפשו סיבות מתחת לאדמה על מה להתלונן. הם לא ניסו להתייעץ עם משה רבינו בדבר ולנסות לטפל בכך. כלפי חוץ נהגו כמו כולם, ובפנים טיפס הכעס וגרם להם להרהר בכך שאלוקים שונא אותם, חלילה וחס.

פרשת בהעלותך

לכן הם מוגדרים בלשון "מתאוננים" מלשון "אונן- " אדם הנמצא לפני קבורת מתו וכל הצער כבוש בלבו פנימה, הוא עדיין בהלם ולא מעכל, הכאב כמעט ולא זולג החוצה. כל זאת הם עשו רק בינם לבין עצמם, וכשקיימו את המצוות כביכול הטיחו במחשבתם כלפי מעלה: 'רצונך שנניח תפילין? נניח. רצונך שנמתין בין בשר לחלב? נעשה זאת. הא לך.'

ודבר זה היה "רע באוזני ד," שכן עם ישראל לא חשו במאום. ואף שהערב רב חשבו זאת בלבם, הגיע הדבר לאוזניו כאילו נאמר בפה. לכן מציינת התורה "וישמע ד' ויחר אפו," שעל אף שברור לנו שהוא יודע כל הנסתרות ולפניו נגלו כל תעלומות, בכל זאת כשמתכוונים להקניטו ועושים זאת באמצעות שמירת המצוות - הפוך על הפוך - גם הקב"ה משנה ממידתו להאריך אף ולחכות שמא יחזרו בתשובה, ומעניש בו במקום. "ותבער במ אש ה' ותאכל בקצה המחנה."

לפני הקב"ה הכל גלוי וברור "סוף דבר הכל נשמע- " גם מה שלא אמרת בקול, לפיכך " -את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור." אך בני האדם החיים עמנו אינם נביאים! אם יש לך תרעומת, פרט לבירור, נראה לך שפלוני חשב/ אמר/ עשה- ? גש אליו ותלבן עמו את הדברים. כעס התופח בלב גורם לאסונות וצרות, ומי שאינו מאזין לזולת - יכול להוביל לגיהנום...